

Άνθρωπος και Θεάνθρωπος

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες

ΑΡΧΙΜ. ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΣ

1. Αναμφιβόλως, ο άνθρωπος είναι μετά τον Θεόν η περισσότερον μυστηριώδης και αινιγματική ύπαρξις εις όλους τους κόσμους τους γνωστούς εις την ανθρωπίνην σκέψιν. Εις τα απύθμενα και απέραντα βάθη της ανθρωπίνης υπάρξεως ζουν και στροβιλίζουν ασυμβίβαστοι αντιθέσεις: η ζωή και ο θάνατος, το αγαθόν και το καλόν, ο Θεός και ο διάβολος, και ό,τι υπάρχει εντός των και γύρω των. Δι' όλων των θρησκειών του, των φιλοσοφιών, των επιστημών, των πνευματικών και υλικών πολιτισμών του, το ανθρώπινον γένος προσεπάθει να λύση εις την ουσίαν εν μόνον πρόβλημα, παμπεριεκτικόν πρόβλημα: το πρόβλημα του ανθρώπου. Και από όλους τους πόνους και τα μαρτύριά του εσφυρηλάτησε δια τον εαυτόν του μίαν υπερτάτην θεότητα, την οποίαν ελάτρευσε ως υψίστην αξίαν και το ύψιστον κριτήριον των πάντων. Η υπερτάτη αυτή θεότης είναι: «μέτρον πάντων άνθρωπος», δηλαδή ο άνθρωπος είναι το μέτρον όλων των όντων και πραγμάτων. Αλλά με τον τρόπον αυτόν η αυτού θεία μεγαλειότης, ο άνθρωπος, δεν έλυσε το πρόβλημα του ανθρώπου. Διότι μετρών δι' εαυτού τον εαυτόν του δεν κατενόησε ούτε εαυτόν ούτε τον κόσμον γύρω του (πρβλ. 2 Κορ. 10, 12). Εις την πραγματικότητα εματαιοπόνει: κατώπτριζε κάτοπτρον εν κατόπτρω. Και τα πάντα συνωψίσθησαν εις την συγκλονιστικήν κραυγήν και την ανατριχιαστικήν εξομολόγησιν: «ουδέν εμαυτώ σύνοιδα» (Α' Κορ. 4, 4). Τίποτε δεν γνωρίζω δια του εαυτού μου: δεν γνωρίζω ούτε τί είναι ο άνθρωπος, ούτε τί είναι ο Θεός, ούτε τί είναι ο θάνατος, ούτε τί είναι η ζωή. Επί πλέον, με όλον το είναι μου αισθάνομαι ότι είμαι δούλος του θανάτου, δούλος του κακού, και δια της αμαρτίας δούλος του διαβόλου. Καρπός όλης της δραστηριότητος του ανθρώπου ήτο να υφανθή εξ ολοκλήρου του ανθρωπίνου γένους εν σώμα: «το σώμα του θανάτου». Και κάθε άνθρωπος κατέστη σύσσωμος αυτού του σώματος του θανάτου. Και τί κρύπτεται μέσα εις αυτό το σώμα του θανάτου; — Δυσωδία, σήψις, σκώληκες... «Ταλαίπωρος εγώ άνθρωπος! τις με ρύσεται εκ του σώματος του θανάτου τούτου;» (Ρωμ. 7, 24). Ουδείς, ουδείς πλην του Θεανθρώπου. Διότι ο Θεάνθρωπος Χριστός, νικήσας τον θάνατον δια της αναστάσεως, κατέλυσε «το σώμα του θανάτου» ως οντολογικήν πραγματικότητα (πρβλ. Αποκ. 20, 14. 10), ελύτρωσε το ανθρώπινον γένος εκ του θανάτου, του εχάρισε την αιωνίαν Ζωήν, την αιωνίαν Αλήθειαν, την αιωνίαν Αγάπην, την αιωνίαν Δικαιοσύνην, την αιωνίαν Χαράν και όλα τα άλλα αιώνια Θεία Αγαθά, τα οποία μόνον ο Θεός της Αγάπης και της Φιλανθρωπίας δύναται να χαρίση. Και ούτως έλυσε όλον το πρόβλημα του ανθρώπου, ολόκληρον το παμπρόβλημα του ανθρώπου. Πράγματι, αφ' ότου ο Θεός έγινε άνθρωπος, εφανερώθη ως Θεάνθρωπος και δια του σώματός Του — της Εκκλησίας — παρέμεινε ως Θεάνθρωπος εις τον επίγειον κόσμον, έγινε Αυτός άπαξ δια παντός η υψίστη παναξία και το υπέρτατον κριτήριον του ανθρωπίνου γένους, Αυτός ο

Μόνος Αληθινός Θεός και ο Μόνος Αληθινός Άνθρωπος, ο Μόνος Τέλειος Θεός και ο Μόνος Τέλειος Άνθρωπος. Ως τοιούτος, Αυτός είναι η μόνη υψίστη παναξία και το μόνον έσχατον κριτήριο αυτού του ανθρώπου εις την ψυχοσωματικήν του οντότητα και την θεανθρωπίνην του δυνατότητα, και παντός ό,τι είναι ανθρώπινον και του ανθρώπου. Μόνον εν τω Θεανθρώπω είδεν ο άνθρωπος δια πρώτην φοράν τον εαυτόν του τέλειον και αιώνιον. Και εγνώρισε τον εαυτόν του εις όλας τας διαστάσεις του. Εντεύθεν η νέα αξιολογική και γνωσιολογική καθολική αρχή του ανθρωπίνου γένους: «μέτρον πάντων ο Θεάνθρωπος». Αλλά το «μέτρον πάντων άνθρωπος» εξακολουθεί να βασιλεύη και να κυριαρχή, ως επί το πλείστον *ferro ignique*, εις τον ειδωλολατρικόν και πολυθεϊστικόν εξωχριστιανικόν κόσμον. Δια τούτο ο θεοσοφώτατος γνώστης του ανθρώπου και του Θεανθρώπου, ο Απόστολος Παύλος, συνοψίζει όλας τας φιλοσοφίας του ανθρωπίνου γένους εις δύο: εις την φιλοσοφίαν κατ' άνθρωπον και εις την φιλοσοφίαν κατά Θεάνθρωπον (Κολ. 2, 8).

2. Μόνον ο Θεάνθρωπος είναι τέλειος και τετελειωμένος άνθρωπος. Αλλά ταυτοχρόνως: και τέλειος Θεός και τέλειος Άνθρωπος. Εδώ η Υπόστασις του Θεού Λόγου είναι ο σπουδαιότερος παράγων. Τούτο ωμολόγησαν σαφώς και ηρμήνευσαν θεοπνεύστως οι άγιοι θεοφόροι Πατέρες της Δ' Οικουμενικής Συνόδου εν Χαλκηδόνι. Εν τω Θεανθρώπω Χριστώ ο άνθρωπος έφθασεν εις όλας τας τελειότητάς του: δια του Θεού ετελειοποίησε και ωλοκλήρωσε την ψυχήν του και την συνείδησίν του, την βούλησίν του και τον νουν του, την καρδίαν του και το σώμα του. με μιαν λέξιν, ολόκληρον τον εαυτόν του. Και έγινε το σπουδαιότερον και το πλέον αξιαγάπητον θαύμα: ο Θεάνθρωπος άφησε τον Εαυτόν Του εις τον γήινον κόσμον μας και εις όλους τους κόσμους, ως Εκκλησίαν, ως σώμα Του, δια να δυνηθή κάθε άνθρωπος να καταστή «σύσσωμος» του σώματος του Θεανθρώπου και ούτω να φθάση εις όλας τας τελειότητάς του (πρβλ. Εφ. 3, 6). Μόνον εν τω Θεανθρώπω και δια του Θεανθρώπου ημπορεί κάθε ανθρωπίνη ύπαρξις να γίνη αληθινός άνθρωπος, τέλειος άνθρωπος, πλήρης άνθρωπος. Μόνον με τον Θεάνθρωπον εν τη Εκκλησία και δια της Εκκλησίας «συν πάσι τοις αγίοις» δύναται να φθάση «εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού» (Εφ. 3,18. 4, 11-16). Εν τω Θεανθρώπω Χριστώ «κατοικεί παν το πλήρωμα της Θεότητος σωματικώς», δια να ημπορή να πληρωθή καθείς από ημάς εν τη Εκκλησία και δια της Εκκλησίας με το πλήρωμα αυτό της Θεότητος (Κολ. 2, 9-10). Και τούτο είναι δυνατόν να επιτύχη έκαστος εξ ημών μόνον «συν πάσι τοις αγίοις», δια των αγίων μυστηρίων και των αγίων αρετών, προηγουμένης της αγίας πίστεως και της αγίας αγάπης (Εφ• 3, 17-20).

Άνευ του Θεανθρώπου ο άνθρωπος είναι πράγματι άνευ κεφαλής και επί πλέον άνευ του εαυτού του, άνευ του αιωνίου εαυτού του, άνευ του αθανάτου, του θεοειδούς εαυτού του. Εκτός του Θεανθρώπου δεν υπάρχει άνθρωπος, αλλά πάντοτε

υπάνθρωπος ή ημιάνθρωπος ή μη άνθρωπος. Εδώ πρέπει να προστεθή και η εξής αλήθεια: άνευ του Θεανθρώπου ο άνθρωπος είναι πάντοτε δούλος του θανάτου, δούλος της αμαρτίας, δούλος του διαβόλου. Μόνον δια του Θεανθρώπου φθάνει ο άνθρωπος εις τον υπό του Θεού τεθέντα προορισμόν του: γίνεται «Θεός κατά χάριν» και ούτω φθάνει εις την τελείαν πληρότητα της υπάρξεώς του και της προσωπικότητός του. Φθάνει εις την θείαν του αιωνιότητα δια της Θεανθρωπότητος. Ζων εν τω θεανθρωπίνω σώματι της Εκκλησίας «συν πάσι τοις αγίοις» ο άνθρωπος θεανθρωποποιείται βαθμηδόν δια των αγίων μυστηρίων και των αγίων αρετών. Και τον γεμίζει η χαρά εκείνου του αγίου μηνύματος και της ουρανίου εντολής του αγίου Βασιλείου του Μεγάλου: «Θεού τε κτίσμα τυγχάνων και Θεός είναι κεκελευσμένος».1 Δημιουργηθείς ως δυνάμει θεάνθρωπος, ο άνθρωπος προσπαθεί μέσα εις το θεανθρώπινον σώμα της Εκκλησίας να ομοιώση τον νουν του προς τον Θεόν, να τον μεταμορφώση εις Θεό-νουν («ημείς νουν Χριστού έχομεν» - Α' Κορ. 2, 16). προσπαθεί να ομοιώση ακόμη την συνείδησίν του προς τον Θεόν, να την μεταμορφώση εις Θεο-συνείδησιν. την θέλησίν του να την ομοιώση προς τον Θεόν, να την μεταμορφώση εις Θεο-θέλησιν. να ομοιώση και το σώμα του προς το σώμα του Θεανθρώπου, να το μεταμορφώση εις Θεό-σωμα («το σώμα τω Κυρίω, και ο Κύριος τω σώματι» - Α' Κορ. 6, 13). Θεανθρωποποιούμενος δια της Εκκλησίας και εν τη Εκκλησία, ο άνθρωπος επαναφέρει τον εαυτόν του εις το προπρωτικόν θεοειδές,2 συμπληρών αυτό υπερεκπερισσού με το θείον κάλλος της εξαισίας χριστοειδείας (Γαλ. 4, 19. 3, 27. Ρωμ. 8, 29). Άνευ του Θεανθρώπου και εκτός του Θεανθρώπου ο άνθρωπος πάντοτε διατρέχει τον κίνδυνον να καταστή διαβολοειδής, διότι η αμαρτία είναι ταυτοχρόνως και δύναμις και εικών του διαβόλου. και δουλεύων εκτός του Θεανθρώπου εις την αμαρτίαν ο άνθρωπος εκουσίως καταντά διαβολοειδής, γίνεται οικείος του διαβόλου: «Ο ποιών την αμαρτίαν εκ του διαβόλου εστί» (1 Ιωάνν. 3, 8). Δεν πρέπει να μας διαφεύγη ότι ο κύριος σκοπός του διαβόλου είναι να στερήση τον άνθρωπον του θεοειδούς, να τον απο-θεανθρωποποιήση, να τον α-θεώση και ούτω να τον μεταβάλη εις ένα ον όμοιον προς τον εαυτόν του. Ο ουμανιστικός ανθρωποκεντρισμός είναι κατ' ουσίαν διαβολοκεντρισμός, διότι και οι δύο θέλουν ένα πράγμα: να ανήκουν μόνον εις τον εαυτόν των, να είναι μόνον εις τον εαυτόν των, δια τον εαυτόν των. Τοιουτοτρόπως όμως εις την πραγματικότητα μεταφέρουν εαυτούς εις το βασίλειον του «δευτέρου θανάτου», όπου ουκ έστι Θεός ούτε τι του Θεού (Αποκ. 21, 8. 20, 14).

Ό,τι ελέχθη μέχρις εδώ δεν είναι άλλο τι παρά ο ευαγγελικός, ο αποστολικός, ο αγιοπατερικός, ο ορθόδοξος θεανθρωπισμός (θεοουμανισμός, θεοχομινισμός).

3. Όλοι οι ευρωπαϊκοί ανθρωπισμοί, από του πλέον πρωτογόνου μέχρι του πλέον λεπτού, από του φετιχιστικού μέχρι του παπικού, βασίζονται επί της πίστεως εις τον άνθρωπον, όπως είναι αυτός μέσα εις την δεδομένην ψυχοφυσικήν του

εμπειρικήν κατάστασιν και ιστορικότητα. Πράγματι, όλη η ουσία του κάθε ουμανισμού είναι ο άνθρωπος = homo. Συνοψιζόμενος εις την οντολογίαν του κάθε ουμανισμός δεν είναι άλλο τι παρά χομινισμός (homo - hominis). Ο άνθρωπος είναι η ανωτάτη αξία, η παναξία. ο άνθρωπος είναι το ύψιστον κριτήριο, το παγκριτήριο: «μέτρον πάντων άνθρωπος». Αυτό είναι, in nuce, κάθε ουμανισμός, κάθε χομινισμός. Εντεύθεν όλοι οι ουμανισμοί, όλοι οι χομινισμοί, εν τελευταία αναλύσει, είναι ειδωλολατρικής, πολυθεϊστικής προελεύσεως. Όλοι οι ευρωπαϊκοί ουμανισμοί, από τους προ της Αναγεννήσεως, της Αναγεννήσεως και περαιτέρω, οι προτεσταντικοί, φιλοσοφικοί, θρησκευτικοί, κοινωνικοί, επιστημονικοί, πολιτιστικοί και πολιτικοί, επεδίωκον εν γνώσει ή εν αγνοία και αδιακόπως επιδιώκουν, ένα πράγμα: να αντικαταστήσουν την πίστιν εις τον Θεάνθρωπον με την πίστιν εις τον άνθρωπον, να αντικαταστήσουν το Ευαγγέλιον του Θεανθρώπου με το ευαγγέλιον κατ' άνθρωπον, την φιλοσοφίαν κατά Θεάνθρωπον με την φιλοσοφίαν κατ' άνθρωπον, την κουλτούραν κατά Θεάνθρωπον με την κουλτούραν κατ' άνθρωπον. με μίαν λέξιν, να αντικαταστήσουν την ζωήν κατά Θεάνθρωπον με την ζωήν κατ' άνθρωπον. Και ταύτα συνέβαινον επί αιώνας, έως ότου τον παρελθόντα αιώνα, το 1870, εις την Α' Σύνοδον του Βατικανού, όλα αυτά συνεκεφαλαιώθησαν εις το δόγμα του αλαθήτου του πάπα. Έκτοτε το δόγμα αυτό απέβη το κεντρικόν δόγμα του παπισμού. Δια τούτο επί των ημερών μας εις την Β' Σύνοδον του Βατικανού τόσον επιμόνως και επιδεξίως συνεζητήθη και υπεστηρίχθη το απαραβίαστον και το αναλλοίωτον αυτού του δόγματος. Το δόγμα τούτο έχει κοσμοϊστορικήν σημασίαν δι' όλην την τύχην της Ευρώπης, μάλιστα δε δια τους αποκαλυπτικούς καιρούς της, εις τους οποίους έχει ήδη εισέλθει. Δια του δόγματος αυτού όλοι οι ευρωπαϊκοί ανθρωπισμοί απέκτησαν το ιδεώδες και το είδωλόν των: ο άνθρωπος ανεκηρύχθη υπερτάτη θεότης, πανθεότης. Το ευρωπαϊκόν ουμανιστικόν πάνθεον απέκτησε τον Δία του.

Η ειλικρίνεια είναι η γλώσσα της Αληθείας: το δόγμα περί του αλαθήτου του πάπα του 20ού αιώνας, δεν είναι άλλο παρά η αναγέννησις της ειδωλολατρίας και του πολυθεϊσμού. Αναγέννησις της ειδωλολατρικής αξιολογίας και κριτηριολογίας. Horribile dictu, αλλά και αυτό πρέπει να λεχθή: δια του δόγματος περί του αλαθήτου του πάπα ανήχθη εις δόγμα ο ειδωλολατρικός ουμανισμός, κατά πρώτον λόγον ο ελληνικός. Ανήχθη εις δόγμα η παναξία, ανήχθη εις δόγμα το παγκριτήριο της ελληνικής κουλτούρας, του ελληνικού πολιτισμού, της ποιήσεως, της φιλοσοφίας, της τέχνης, της πολιτικής, της επιστήμης: «μέτρον πάντων άνθρωπος». Και όλα αυτά τί είναι; — Αναγωγή εις δόγμα της ειδωλολατρίας. Κατ' αυτόν τον τρόπον, έφθασε να γίνη δόγμα η αυτάρκεια του ευρωπαϊού ανθρώπου, την οποίαν επί αιώνας ενοστάλγουν όλοι οι ευρωπαϊκοί ουμανισμοί.

Το δόγμα περί του αλαθήτου του πάπα είναι η νιτσεική κατάφασις — «Ja - Sagung»

— εις ολόκληρον την δημιουργίαν του ευρωπαϊού ουμανιστικού ανθρώπου. «Ja-Sagung» εις την κουλτούραν και εις τον πολιτισμόν του, που και τα δύο είναι και ως προς τους σκοπούς και ως προς τας μεθόδους μάλλον ειδωλολατρικά και πολυθεϊστικά. Ευαγγέλιον και εντολή του Θεανθρώπου είναι: «Ζητείτε πρώτον την βασιλείαν του Θεού και την δικαιοσύνην αυτού, και ταύτα πάντα (τα άλλα) προστεθήσεται υμίν» (Ματθ. 6, 33). —Και τί δεν διεκήρυξεν ως σκοπόν της ανθρωπίνης υπάρξεως και ως μέθοδον της εργασίας του ανθρώπου η ευρωπαϊκή ουμανιστική κουλτούρα και ο πολιτισμός της! Ο Θεάνθρωπος, ο Μόνος Σωτήρ του ανθρώπου από την αμαρτίαν, τον θάνατον και τον διάβολον. ο Μόνος που ανακαινίζει και αθανατίζει και ανιστά και ανυψοί και αιωνίζει και θεοποιεί και θεανθρωποποιεί τον άνθρωπον εις όλους τους κόσμους, ρητώς και σαφώς ορίζει ως ύψιστον σκοπόν της υπάρξεως και της ζωής του ανθρώπου το να γίνη ο άνθρωπος τέλειος ως ο Θεός (Ματθ. 5, 48). Ενώ ο άνθρωπος του ευρωπαϊκού ουμανισμού και τί δεν έχει θέσει και δεν έχει καθιερώσει αντί αυτού ως σκοπόν της ανθρωπίνης υπάρξεως! Είναι ακαταμάχητος η ευαγγελική αλήθεια ότι «ο κόσμος όλος εν τω πονηρώ κείται», και μετά το έργον του Θεανθρώπου επί της γης (1 Ιωάνν. 5, 19-21). Και όχι μόνον αυτό, αλλά κατά τον άγιον Απόστολον Παύλον, ο διάβολος είναι «ο θεός του αιώνος τούτου» (2 Κορ. 4, 4). Μεταξύ ενός τοιούτου κόσμου, ο οποίος εκουσίως «εν τω πονηρώ κείται», και του ανθρώπου που ακολουθεί τον Θεάνθρωπον Χριστόν δεν υπάρχει συμβιβασμός. Εκείνος που ακολουθεί τον Θεάνθρωπον δεν δύναται εις βάρος της Ευαγγελικής Αληθείας να κάμνη συμβιβασμούς με τον ουμανιστικόν άνθρωπον, που όλα αυτά τα δικαιολογεί και ανάγει εις δόγμα. Εδώ πάντοτε πρόκειται περί αποφασιστικού και κρισιμωτάτου διλήμματος και εκλογής: ή ο Θεάνθρωπος ή ο άνθρωπος. Διότι ο ουμανιστικός άνθρωπος δι' όλων των ενεργειών του εμφανίζεται και φέρεται ως δρων με αυτάρκειαν, ως υπερτάτη αξία και ανώτατον κριτήριο. Εδώ δεν υπάρχει θέσις δια τον Θεάνθρωπον. Δι' αυτό εις το ουμανιστικόν βασίλειον την θέσιν του Θεανθρώπου την κατέχει ο Vicarius Christi, ο δε Θεάνθρωπος έχει εξορισθή εις τον ουρανόν. Τούτο αποτελεί ασφαλώς ιδιόμορφον αποσάρκωσιν του Θεανθρώπου Χριστού. Δεν είναι έτσι;

Δια του δόγματος περί του αλαθήτου, σφετερισθείς υπέρ εαυτού, δηλαδή υπέρ του ανθρώπου, όλην την εξουσίαν και όλα τα δικαιώματα, που ανήκουν μόνον εις τον Θεάνθρωπον Κύριον, ο πάπας αυτοανεκηρύχθη εις την πραγματικότητα Εκκλησία εν τη Παπική εκκλησία, και έγινε εν αυτή τα πάντα εν πάσι. Ιδιόμορφος παντοκράτωρ. Δια τούτο το δόγμα περί του αλαθήτου του πάπα απέβη το κεντρικόν δόγμα (svedogmat) του παπισμού. Και ο πάπας δεν δύναται να το αποκηρύξη με κανένα τρόπον, έως ότου θα είναι πάπας του ουμανιστικού παπισμού.

4. Εις την ιστορίαν του ανθρωπίνου γένους υπάρχουν τρεις κυρίως πτώσεις: του Αδάμ, του Ιούδα, του πάπα. Η ουσία της πτώσεως εις την αμαρτίαν είναι πάντοτε η

ιδία: το να θέλη κάνει να γίνη καλός δια του εαυτού του. το να θέλη κάνει να γίνη τέλειος δια του εαυτού του. Το να θέλη κανείς να γίνη θεός δια του εαυτού του. Αλλά τοιουτοτρόπως ο άνθρωπος ασυναίσθητως εξισούται με τον διάβολον. Διότι και αυτός ήθελε να γίνη Θεός δια του εαυτού του, να αντικαταστήση τον Θεόν με τον εαυτόν του. Και εις την υψηλοφροσύνην του αυτήν δια μιας έγινε διάβολος, τελείως κεχωρισμένος από τον Θεόν και όλος εναντίον του Θεού. Η ουσία της αμαρτίας, λοιπόν, πάσης αμαρτίας συνίσταται εις αυτήν την αλαζονικήν αυταπάτην. Αυτή είναι η ουσία και αυτού του διαβόλου, του Σατανά. Αυτό δεν είναι άλλο τι παρά το να θέλη κανείς να μένη εις την φύσιν του, το να μη θέλη εντός του τίποτε, εκτός του εαυτού του. Ο διάβολος ευρίσκεται όλος εις αυτό: εις το να μη θέλη καθόλου τον Θεόν μέσα του, εις το να θέλη να είναι πάντοτε μόνος, πάντοτε να ανήκη εις μόνον τον εαυτόν του, πάντοτε όλος εις τον εαυτόν του, όλος δια τον εαυτόν του, πάντοτε ερμητικώς κλειστός έναντι του Θεού και παντός ό,τι ανήκει εις τον Θεόν. Και τί είναι αυτό;

Ο εγωισμός και η φιλαυτία ενηγκαλισμένα εις όλην την αιωνιότητα, δηλαδή η κόλασις. Τοιούτος είναι κατ' ουσίαν και ο ουμανιστικός άνθρωπος: όλος μένει εις τον εαυτόν του, με τον εαυτόν του, δια τον εαυτόν του. πάντοτε πεισμόνως κλειστός έναντι του Θεού. Εις αυτό έγκειται ο κάθε ουμανισμός, ο κάθε χομινισμός. Κορύφωμα του διαβολοποιημένου ουμανισμού είναι το να θέλη κανείς να γίνη καλός δια του κακού, να γίνη θεός δια του διαβόλου. Εντεύθεν και η υπόσχεσις του διαβόλου προς τους προπάτοράς μας μέσα εις τον Παράδεισον, ότι δηλαδή με την βοήθειάν του «έσονται ως θεοί» (Γεν. 3, 5). Ο άνθρωπος εδημιουργήθη από τον φιλόανθρωπον Θεόν ως δυνάμει θεάνθρωπος, δια να οικοδομήση εκουσίως δια του Θεού τον εαυτόν του εις θεάνθρωπον επί τη βάσει της θεοειδεΐας της φύσεώς του. Αλλ' ο άνθρωπος με την ελευθέραν εκλογήν του επεζήτησε την αναμαρτησίαν δια της αμαρτίας, τον Θεόν δια του διαβόλου. Και ασφαλώς ακολουθών την οδόν αυτήν θα εγένετο ιδιότυπος διάβολος, εάν ο Θεός κατά την άμετρον φιλανθρωπίαν Του και κατά «το μέγα έλεός» Του δεν επενέβαινε. Γενόμενος άνθρωπος, δηλαδή Θεάνθρωπος, ωδήγησεν ούτω τον άν-θρωπον προς τον Θεάνθρωπον. τον εισήγαγε δια της Εκκλησίας, του σώματός Του, εις τον άθλον της θεανθρωποποιήσεως δια των αγίων μυστηρίων και των αγίων αρετών. Και τοιουτοτρόπως έδωσεν εις τον άνθρωπον την δυνατότητα να φθάση «εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού» (Εφ. 4, 11). Να επιτύχη δηλαδή τον θείον προορισμόν του, να γίνη εκουσίως Θεάνθρωπος κατά χάριν.

Η πτώσις του πάπα έγκειται εις το να θέλη να αντικαταστήση τον Θεάνθρωπον με τον άνθρωπον.

5. Ο Θεάνθρωπος Χριστός είναι «το μόνον καινόν υπό τον ήλιον».3 Αλλά και ο άνθρωπος είναι μόνον εν τω Θεανθρώπω καινός («καινή κτίσις»), πάντοτε καινός,

αιωνίως καινός: Εις όλα τα θεανθρώπινα βιώματά του εις την οδόν της σωτηρίας, του αγιασμού, της μεταμορφώσεως, της θεώσεως, της θεανθρωποποιήσεως. Εις αυτόν τον γήινον κόσμον όλα γηράσκουν και όλα αποθνήσκουν. Μόνον ο άνθρωπος ο ενσωματωθείς εις τον Θεάνθρωπον και θεανθρωποποιηθείς, ο γενόμενος «σύσσωμος» του Χριστού, ο υπό του Θεανθρώπου ενσωματωθείς εις την Εκκλησίαν και εκκλησιοποιηθείς, δεν γηράσκει και δεν αποθνήσκει, διότι έγινε ζων, οργανικόν μέλος του αγίου και αιωνίου Θεανθρωπίνου σώματος του Χριστού — της Εκκλησίας, εις την οποίαν το ανθρώπινον πρόσωπον αναπτύσσεται και συνεχώς «αύξει την αύξησιν του Θεού» (Κολ. 3, 19) — «εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού» (Εφ. 4, 13). Αυτό δε σημαίνει ότι αυξάνει και αναπτύσσεται απείρως και απεριορίστως, κατά τας θεοειδείς διαστάσεις του θείου απείρου, τας οποίας ο Τρισήλιος Κύριος έδωκεν εις την ανθρωπίνην ύπαρξιν, όταν εδημιούργησε τον άνθρωπον θεοειδή.

Ο Θεάνθρωπος Χριστός είναι ο κατ' εξοχήν καινός και ο κατ' εξοχήν εις και μοναδικός, ώστε εις την πραγματικότητα η «Αλήθεια» δι' Αυτού εγένετο (Ιωάνν. 1, 17) και δι' Αυτού έμεινεν εις τον ανθρώπινον κόσμον μας. Προ Αυτού και άνευ Αυτού — νυν και αεί — η Αλήθεια είναι ως να μη υπάρχει. Και όντως δεν υπάρχει, διότι μόνον η Θεανθρωπίνη Υπόστασις είναι η Αλήθεια: «Εγώ ειμι η Αλήθεια» (Ιωάνν. 14, 6). Δια τον άνθρωπον δεν υπάρχει αλήθεια άνευ του Θεανθρώπου. Διότι δεν υπάρχει άνθρωπος άνευ του Θεανθρώπου.

Τα πάντα είναι καινά εν τω Θεανθρώπω και δια του Θεανθρώπου. Αυτός ο ίδιος, εν πρώτοις. ακολούθως δε και η σωτηρία και η διδασκαλία περί της σωτηρίας και ο τρόπος της σωτηρίας. Είναι μοναδικά καινόν δια το αν-θρώπινον γένος το μήνυμα του Θεανθρώπου: να διαχωρίζωμεν την αμαρτίαν από τον αμαρτωλόν. να μισώμεν μεν την αμαρτίαν, να αγαπάμεν δε τον αμαρτωλόν. να φονεύωμεν την αμαρτίαν, αλλά να σώζωμεν τον αμαρτωλόν. να μη εξισώνωμεν τον αμαρτωλόν με την αμαρτίαν. να μη φονεύωμεν τον αμαρτωλόν λόγω της αμαρτίας, αλλά να τον σώζωμεν από την αμαρτίαν. Συγκλονιστικόν παράδειγμα τούτου είναι η επί μοιχεία κατειλημμένη γυνή. Ο πανοικτίρμων Σωτήρ διεχώρισε την αμαρ-τίαν της γυναικός από την θεοειδή ύπαρξιν της, κατέκρινε την αμαρτίαν και ηλέησε την αμαρτωλόν: «Ουδέ εγώ σε κατακρίνω. πορεύου και μηκέτι αμάρτανε» (Ιωάνν. 4, 11). Αυτή είναι η εις «δόγμα» αναχθείσα μέθοδος της Ορθοδοξίας εις το έργον της σωτηρίας του αμαρτωλού από την αμαρτίαν. αγιοπαραδοσιακή μέθοδος, θεοσόφως ανεπτυγμένη και θεσπισμένη εις την Ορθόδοξον Εκκλησίαν υπό των Αγίων Πατέρων. Και θεοπνεύστως διατυπωμένη υπό του αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου: «Το γαρ καλόν ου καλόν, όταν ου καλώς γένηται».4

Υπό το πρίσμα αυτής της ευαγγελικής και ιεράς ορθοδόξου παραδόσεως είναι αντιευαγγελική και αντίχριστος φρικαλεότης το να φονεύεται ο αμαρτωλός λόγω της αμαρτίας. Εν προκειμένω καμμία ιερά εξέτασις δεν δύναται να ανακηρυχθή ως

ιερά. Εν τελευταία αναλύσει, όλοι οι ουμανισμοί φονεύουν τον αμαρτωλόν λόγω της αμαρτίας, εξοντώνουν τον άνθρωπον μαζί με την αμαρτίαν. Διότι δεν θέλουν τον Θεάνθρωπον, ο Οποίος είναι η μόνη σωτηρία του ανθρώπου και από την αμαρτίαν, και από τον θάνατον, και από τον διάβολον. Εκείνος που δεν είναι υπέρ του Θεανθρώπου είναι ως εκ τούτου κατά του ανθρώπου. και είναι ως εκ τούτου δολοφόνος του ανθρώπου. και ακόμη είναι ως εκ τούτου και αυτόχειρ. Διότι αφήνει τον άνθρωπον εις την πλήρη εξουσίαν της αμαρτίας, του θανάτου και του διαβόλου, εκ των οποίων μόνον ο Θεάνθρωπος δύναται να τον σώση και κανείς άλλος υπό τον ουρανόν. Μεταχειριζόμενος κατ' αυτόν τον τρόπον τον αμαρτωλόν, ο ουμανιστικός άνθρωπος αναποφεύκτως αυτοκτονεί: φονεύει την ιδίαν την ψυχήν του, παραδίδει τον εαυτόν του εις την κόλασιν, εις αιωνίαν συναναστροφήν με τον διάβολον, αυτόν τον έκπαλαι «ανθρωποκτόνον» (Ιωάνν. 8, 44).

6. Τί είναι εκείνο το οποίον ο Θεάνθρωπος δίδει εις τον άνθρωπον και το οποίον κανείς άλλος δεν ημπορεί να του δώση; Είναι η νίκη κατά του θανάτου, της αμαρτίας και του διαβόλου, η Αιωνία Ζωή, η Αιωνία Αλήθεια, η Αιωνία Δικαιοσύνη, το Αιώνιον Αγαθόν, η Αιωνία Αγάπη, η Αιωνία Χαρά: όλον το πλήρωμα της Θεότητος και των θείων τελειοτήτων. Ή όπως ο Απόστολος λέγει: ο Θεάνθρωπος δίδει εις τους ανθρώπους «α οφθαλμός ουκ είδε και ους ουκ ήκουσε και επί καρδίαν ανθρώπου ουκ ανέβη, όσα ητοίμασεν ο Θεός τοις αγαπώσιν Αυτόν» (1 Κορ. 2,9).

Πράγματι, μόνον Αυτός, ο θαυμαστός Θεάνθρωπος είναι το «εν ου έστι χρεία» (πρβλ. Λουκ. 10, 42) δια τον άνθρωπον, εις όλους τους κόσμους του και εις κάθε ζωήν του. Δια τούτο μόνον ο Θεάνθρωπος δικαιούται να ζητή από τους ανθρώπους εκείνο το οποίον κανείς άλλος δεν ετόλμησε να ζητήσει. Δηλαδή, να Τον αγαπά κάθε άνθρωπος περισσότερο από τους γονείς, από τους αδελφούς, τας αδελφάς, τα τέκνα, τους φίλους, την γην, τους αγγέλους, από οποιονδήποτε και ο,τιδήποτε εις όλους τους ορατούς και αοράτους κόσμους (Ματθ. 10, 37-39. Λουκ. 14, 26. Ρωμ. 8, 31-39).

7. Η Β' Σύνοδος του Βατικανού αποτελεί αναγέννησιν όλων των ευρωπαϊκών ουμανισμών, αναγέννησιν πτωμάτων. Διότι αφ' ότου ο Θεάνθρωπος Χριστός είναι παρών εις τον γήινον κόσμον, ο κάθε ουμανισμός είναι πτώμα. Τα δε πράγματα έχουν ούτω, διότι η Σύνοδος ενέμεινεν επιμόνως εις το δόγμα περί του αλαθήτου του πάπα = του ανθρώπου. Θεωρούμενοι από την σκοπιάν του αεί ζώντος Θεανθρώπου, του ιστορικού Κυρίου Ιησού, όλοι οι ουμανισμοί κατά το μάλλον ή ήττον ομοιάζουν με εγκληματικές ουτοπίας, διότι εν ονόματι του ανθρώπου φονεύουν κατά διαφόρους τρόπους και εξοντώνουν τον άνθρωπον ως ψυχοφυσικήν οντότητα. Όλοι οι ουμανισμοί επιτελούν ένα αλογίστως τραγικόν έργον: διυλίζουν τον κώνωπα και καταπίνουν την κάμηλον. Δια δε του δόγματος περί του αλαθήτου

του πάπα το έργο αυτό έχει αναχθή εις δόγμα. Όλα αυτά όμως είναι φρικτά, φρικτότατα. Διατί; Διότι το ίδιο το δόγμα περί του αλαθήτου του ανθρώπου δεν είναι τίποτε άλλο, παρά η ανατριχιαστική κηδεία του κάθε ουμανισμού. από του βατικανού, του αναχθέντος εις δόγμα, μέχρι του σατανικού ουμανισμού του Σαρτρ. Εις το ουμανιστικόν πάνθεον της Ευρώπης όλοι οι θεοί είναι νεκροί, με επί κεφαλής τον ευρωπαϊκόν Δία. Νεκροί, έως ότου εις την μαραμμένην καρδίαν των ανατείλη η μέχρι τελείας αυταπαρνήσεως μετάνοια, με τας αστραπάς και τας οδύνας της του Γολγοθά, με τους αναστασίμους σεισμούς και τας μεταμορφώσεις της, με τας καρποφόρους της θύελλας και αναλήψεις. Και τότε; Τότε θα είναι ατελείωτοι αι δοξολογίαι των προς τον αεί ζωοποιόν και θαυματουργόν Θεάνθρωπον, τον όντως μόνον Φιλάνθρωπον εις όλους τους κόσμους.

8. Τί είναι ο πυρήν του δόγματος περί του αλαθήτου του πάπα = του ανθρώπου; Η αποθεανθρωποποίηση του ανθρώπου. Αυτό επιδιώκουν όλοι οι ουμανισμοί, ακόμη και οι θρησκευτικοί. Όλοι επαναφέρουν τον άνθρωπον εις την ειδωλολατρίαν, εις την πολυθείαν, εις τον διπλόν θάνατον, τον πνευματικόν και τον φυσικόν. Απομακρυνόμενος από τον Θεάνθρωπον, ο κάθε ουμανισμός βαθμηδόν μετατρέπεται εις μηδενισμόν. Αυτό δεικνύει η σύγχρονος χρεωκοπία όλων των ουμανισμών, με επί κεφαλής τον παπισμόν, έμμεσον ή άμεσον, εκούσιον ή ακούσιον πατέρα όλων των ευρωπαϊκών ουμανισμών. Η δε χρεωκοπία, η καταστρεπτική χρεωκοπία του παπισμού, έγκειται εις το δόγμα περί του αλαθήτου του πάπα. Και είναι ακριβώς το δόγμα αυτό το κορύφωμα του μηδενισμού. Δια του δόγματος αυτού ο άνθρωπος της Ευρώπης κατά δογματικώς αποφασιστικόν τρόπον, εκήρυξε το δόγμα της αυταρκειάς του ευρωπαϊού ανθρώπου και ούτω τελικώς εφάνέρωσεν ότι δεν του χρειάζεται ο Θεάνθρωπος και εις την γην δεν υπάρχει θέσις δια τον Θεάνθρωπον. Ο τοποτηρητής του Χριστού — Vicamus Christi — τον αντικαθιστά πλήρως. Εις την πραγματικότητα από αυτό το δόγμα ζη, το ακολουθεί και επιμόνως το ομολογεί, ο κάθε ευρωπαϊκός ουμανισμός.

Όλοι οι ουμανισμοί του ευρωπαϊού ανθρώπου κατ' ουσίαν δεν είναι άλλο τι ή αδιάκοπος επανάστασις κατά του Θεανθρώπου Χριστού. Καθ' όλους τους δυνατούς τρόπους συντελείται Umwertung aller Werie (η ανατροπή όλων των αξιών). ο Θεάνθρωπος παντού αντικαθίσταται υπό του ανθρώπου. εις όλους τους ευρωπαϊκούς θρόνους ενθρονίζεται ο άνθρωπος του ευρωπαϊκού ουμανισμού. Εντεύθεν και δεν υπάρχει ένας vicarius Christi, αλλά αναρίθμητοι, μόνον με διαφορετικάς στολάς. Διότι, εν τελευταία αναλύσει, δια του δόγματος περί του αλαθήτου του πάπα, ανεκηρύχθη αλάθητος ο άνθρωπος γενικώς. Εξ ου και οι αναρίθμητοι πάπαι καθ' όλην την Ευρώπην, και του Βατικανού και του προτεσταντισμού. Μεταξύ αυτών δεν υπάρχει ουσιώδης διαφορά, διότι ο παπισμός είναι ο πρώτος προτεσταντισμός, κατά τους λόγους του οραματιστού της αληθείας Χομιάκωφ.

9. Το αλάθητον είναι φυσικόν θεανθρώπινον ιδίωμα και φυσική θεανθρωπίνη λειτουργία της Εκκλησίας ως Θεανθρωπίνου Σώματος του Χριστού, του οποίου αιωνία Κεφαλή είναι η Αλήθεια, η Παναλήθεια, η Δευτέρα Υπόστασις της Υπεραγίας Τριάδος, ο Θεάνθρωπος Κύριος Ιησούς Χριστός. Δια του δόγματος περί του αλαθήτου του πάπα εις την πραγματικότητα ο πάπας ανεκηρύχθη εις Εκκλησίαν και ο πάπας - άνθρωπος, κατέλαβε την θέσιν του Θεανθρώπου. Αυτός είναι ο τελικός θρίαμβος του ουμανισμού, αλλά συγχρόνως και «ο δεύτερος θάνατος» (Αποκ. 20, 14. 21, 8) του παπισμού, μέσω δε αυτού και μετ' αυτού και του κάθε ουμανισμού. Όμως, κατά την Αληθινήν Εκκλησίαν του Χριστού, η οποία από της εμφανίσεως του Θεανθρώπου Χριστού υπάρχει εις τον επίγειον κόσμον

μας ως θεανθρώπινον σώμα, το δόγμα περί του αλαθήτου του πάπα είναι όχι μόνον αίρεσις, αλλά παναίρεσις. Διότι καμμία αίρεσις δεν εξηγέρθη τόσον ριζοσπαστικώς και τόσον ολοκληρωτικώς κατά του Θεανθρώπου Χριστού και της Εκκλησίας Του, ως έπραξε τούτο ο παπισμός δια του δόγματος περί του αλαθήτου του πάπα-ανθρώπου. Δεν υπάρχει αμφιβολία. το δόγμα αυτό είναι η αίρεσις των αιρέσεων, μία άνευ προηγουμένου ανταρσία κατά του Θεανθρώπου Χριστού. Το δόγμα αυτό είναι φευ! η πλέον φρικτή εξορία του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού από την γην. νέα προδοσία του Χριστού. νέα σταύρωσις του Κυρίου, μόνον ουχί επί του ξυλίνου, άλλ' επί του χρυσού σταυρού του παπικού ουμανισμού. Και ταύτα πάντα είναι κόλασις, κόλασις δια το άθλιον γήινον ον, που λέγεται άνθρωπος.

10. Υπάρχει διεξοδος από τας αναριθμήτους αυτάς ουμανιστικάς κολάσεις; Υπάρχει ανάστασις εξ αυτών των αναριθμήτων ευρωπαϊκών τάφων; Υπάρχει φάρμακον δι' αυτάς τας αναριθμήτους θανατηφόρους νόσους; — Υπάρχει, βεβαίως υπάρχει: η μετάνοια. Αυτή είναι το αιώνιον μήνυμα του Ευαγγελίου του Θεανθρώπου: «Μετάνοια εις επίγνωσιν αληθείας» (2 Τιμ. 2,25). Άλλως δεν δύναται κανείς να πιστεύη εις το πανσωστικόν Ευαγγέλιον του Θεανθρώπου: «Μετανοείτε και πιστεύετε εν τω Ευαγγελίω (Μαρκ. 1, 15). Η μετάνοια ενώπιον του Θεανθρώπου είναι το μόνον φάρμακον κατά της αμαρτίας. το μοναδικόν φάρμακον δια πάσαν αμαρτίαν, ακόμη και δια την παναμαρτίαν. Αναμφιβόλως δε, η μετάνοια είναι το φάρμακον και δι' αυτήν την «παναμαρτίαν» του παπισμού, την περιεχομένην εις το αλαζονικόν δόγμα περί του αλαθήτου του πάπα, αλλά και δια κάθε αμαρτίαν του κάθε ουμανισμού ιδιαιτέρως και όλων των ουμανισμών μαζί. Ναι, ναι, ναι: από την προσφιλή του παναμαρτίαν του «αλαθήτου» ο ευρωπαίος «αλάθητος» άνθρωπος, ο ευρωπαίος ουμανιστικός άνθρωπος, δύναται να σωθή μόνον δια της ολοκαρδίου και τα πάντα μεταμορφούσης μετανοίας ενώπιον του θαυμαστού και πανευσπλάγχχνου και παναγάθου Κυρίου Ιησού Χριστού, του Θεανθρώπου, του μόνου όντως Σωτήρος του ανθρωπίνου γένους από κάθε αμαρτίαν, από κάθε κακόν, από κάθε κόλασιν, από κάθε διάβολον, από κάθε ουμανιστικόν ορθολογισμόν, και γενικώς από όλας τας αμαρτίας, τας οποίας η ανθρωπίνη φαντασία δύναται να επινοήση.

Δια τους λόγους αυτούς όλοι οι άγιοι, θεοφόροι και θεόφρονες Πατέρες και των επτά αγίων Οικουμενικών Συνόδων, ανάγουν όλα τα εν τη Εκκλησία του Χριστού προβλήματα εις το πρόβλημα του Προσώπου του Θεανθρώπου Χριστού, ως εις την μεγαλυτέραν και την μόνην, την πολυτιμοτάτην αξίαν δια παν ανθρώπινον ον, είτε ευρίσκεται τούτο επί της γης είτε εις άλλον τινά εκ των κόσμων του Θεού. Το χριστολογικόν πρόβλημα είναι το παμπερικτικόν πρόβλημά των. Ο Θεάνθρωπος Χριστός είναι δι' αυτούς η μοναδική παναξία της Εκκλησίας του Χριστού εις όλους τους κόσμους. Αδιάκοπον και αιώνιον σύνθημα των είναι: Τα πάντα δώσε δια τον Χριστόν, τον Χριστόν μη δώσης δια τίποτε! Και γύρω από το άγιον σύνθημά των,

ηχεί το ασίγητον χαρμόσυνον μήνυμά των: όχι ανθρωπισμός, αλλά θεανθρωπισμός! Όχι άνθρωπος, αλλά Θεάνθρωπος! Ο Χριστός προ πάντων και υπεράνω πάντων.

11. Πώς αισθάνεται ο ορθόδοξος ενώπιον του Προσώπου του Θεανθρώπου Χριστού; Όλος παναμαρτωλός: αυτό είναι το αίσθημά του, η στάσις του, ο τρόπος του, ο νους του, ο λόγος του, η συνείδησίς του, η εξομολόγησίς του, αυτός ο ίδιος, ολόκληρος. Αυτό το αίσθημα της προσωπικής παναμαρτωλότητας ενώπιον του Γλυκυτάτου Κυρίου είναι η ψυχή της ψυχής του και η καρδιά της καρδιάς του. Ρίψατε εν βλέμμα εις τας ευχάς μετανοίας, τας ωδάς, τα τροπάρια, τα στιχηρά, της Δευτέρας και της Τρίτης έστω, εις την Παρακλητικήν και αμέσως θα διαπιστώσετε ότι το αίσθημα αυτό αποτελεί ιερόν χρέος και προσευχητικήν πραγματικότητα παντός ορθοδόξου χριστιανού ανεξαιρέτως. Εις αυτό προπορεύονται και μας οδηγούν πάντοτε οι αθάνατοι παιδαγωγοί μας, οι άγιοι Πατέρες. Ας ενθυμηθώμεν τουλάχιστον δύο από αυτούς: τον άγιον Δαμασκηνόν και τον άγιον Συμεών τον Νέον Θεολόγον. Η αγιότης των είναι αναμφιβόλως χερουβική. η προσευχή των ασφαλώς σεραφική. εν τούτοις, οι ίδιοι έχουν μίαν πλήρη αίσθησιν και επίγνωσιν της προσωπικής των παναμαρτωλότητας και συγχρόνως μίαν βαθυτάτην διάθεσιν μετανοίας. Αυτή είναι η βιωματική αντινομία της ορθοδόξου, ευαγγελικής, αποστολικής πίστεώς μας και της ταπεινοφροσύνης μας εν τη πίστει αυτή.

Ο «αλάθητος» άνθρωπος, και απέναντί του ο «πανα-μαρτωλός» άνθρωπος. η ταπεινοφροσύνη από το ένα μέρος και η υψηλοφροσύνη από το άλλο. Η απaráμιλλος αηδών του Ευαγγελίου του Θεανθρώπου, ο άγιος Χρυσόστομος ευαγγελίζεται: «Θεμέλιός εστι της καθ' ημάς φιλοσοφίας η ταπεινοφροσύνη»⁵. Η ταπεινοφροσύνη είναι το θεμέλιον της φιλοσοφίας μας περί της ζωής και του κόσμου, περί του χρόνου και της αιωνιότητος, περί του Θεανθρώπου και της Εκκλησίας. Ενώ θεμέλιον παντός ουμανισμού, ακόμη και εκείνου του αναχθέντος εις δόγμα, είναι η υψηλοφροσύνη, η πίστις εις τον λόγον του ανθρώπου, εις τον νουν και την λογικήν του. Η υψηλοφροσύνη είναι η ανίατος νόσος του νου του διαβόλου. Εντός της ευρίσκονται και εξ αυτής πηγάζουν όλα τα λοιπά διαβολικά κακά. Ενώ η ταπεινοφροσύνη μας διδάσκει να αναθέτωμεν την ελπίδα μας και να έχωμεν απόλυτον εμπιστοσύνην εις τον άγιον, καθολικόν, θεανθρώπινον νουν της Εκκλησίας, τον «νουν Χριστού». «Ημείς νουν Χριστού έχομεν» (1 Κορ. 2, 16). Ημείς εν τω θεανθρωπίνω σώματι του Χριστού, τη Ορθοδόξω Εκκλησία, εις την οποίαν ο Θεάνθρωπος Χριστός είναι το παν: και η κεφαλή και το σώμα και η ζωή και η αλήθεια και η αγάπη και η δικαιοσύνη και ο χρόνος και η αιωνιότης. αλλά και ημείς δια της πίστεως εις Αυτόν και της εν Αυτώ ζωής (Εφ. 4,11-21). Διότι «τα πάντα δι' Αυτού και εις Αυτόν έκτισται. και Αυτός εστι προ πάντων και τα πάντα εν Αυτώ συνέστηκε. και Αυτός εστιν η κεφαλή του σώματος της Εκκλησίας, ίνα

γένηται εν πάσιν Αυτός πρωτεύων» (Κολ. 1, 16-18). Αυτός, ο Θεάνθρωπος, και όχι ένας άνθρωπος, οποιοσδήποτε και αν είναι.

1. Παρά Γρηγορίω Θεολόγω, PG 36, 506.
2. Βλ. Νεκρώσιμον Ακολουθίαν: «...εις το καθ' ομοίωσιν επανάγαγε».
3. Ιωάννου Δαμασκηνού, Έκδ. Ορθ. πίστεως 3, 1. PG 94, 984.
4. Συμεών του Ν. Θεολόγου, Λόγος 18 και 68 (έκδ. Ζαγοραίου, Σμύρνη 1886, σ. 105 και 364).
5. Ιωάννου Χρυσοστόμου, PG 51, 312.

ΠΗΓΗ: “Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΚΑΙ Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΣ”

ΑΡΧΙΜ. ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ impantokratoros.gr